

ویژه کارکنان شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی شهر و روستا

تعاریف برنامه مشارکتی بازآفرینی اجتماع محور محدوده‌ها و محلات هدف

– **محدوده یا محله هدف:** محدوده یا محله‌ای است که مطابق سند ملی راهبردی احیاء، بهسازی، نوسازی و توانمندسازی بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری، در یکی از گونه‌های بافت تاریخی، بافت ناکارآمد میانی، سکونتگاه غیررسمی و روستاهای ملحق شده به شهر، قرار گرفته است.

– **مرکز توسعه محله:** مرکز توسعه محله، مرکز تصمیم سازی فرآیند بازآفرینی محدوده یا محله هدف است. مرکز توسعه محله متشکل از نمایندگانی از کلیه اقشار اجتماعی- اقتصادی و فرهنگی اجتماع محلی است که جزء معتمدین و افراد تأثیرگذار هر قشر بوده و این نمایندگان از طریق برگزاری انتخابات در میان اقشار اجتماعی شناسایی شده در اجتماع محلی، مشروعیت فعالیت خود در مرکز توسعه محله را به دست می‌آورند.

– **نهاد توسعه محله:** مرکز راهبری و مدیریت مشارکتی فرآیند بازآفرینی محدوده‌ها یا محلات هدف است. نهاد توسعه محله در جایگاهی بالاتر از مراکز توسعه محله و مرکز تصمیم‌گیری در خصوص برنامه‌های تصمیم‌سازی شده در مرکز توسعه محله است. این نهاد، متشکل از مدیران مرکز توسعه محلات همبسته و نمایندگانی از دستگاه‌های دولتی، مدیریت شهری، سازمان‌های مردم‌نهاد و سایر کنشگران و ذی‌مدخلان محلی خواهد بود.

– **تسهیلگر و تسهیلگری:** تسهیلگری یعنی آسان کردن موفقیت یک گروه که برای رسیدن به هدفی خاص گرد هم می‌آیند. با این تعریف، تسهیلگر کسی است که با اطلاع از روندها و تعاملات میان گروه، دانش خود را به کار می‌بندد تا ساختار لازم برای یک گروه را فراهم آورده که اعضاء گروه بتوانند به صورت مشارکتی، نقشه راه و برنامه رسیدن به هدف مشترک خود را ترسیم و تدوین کنند. به عبارت خلاصه تر، تسهیلگر به موفقیت گروه از طریق افزایش تعامل گروهی، مشارکت بیشتر و طراحی یک مسیر مؤثر کمک می‌کند.

– **توانمند سازی:** توانمندسازی فرآیندی است پویا؛ چرخه‌ای است تواناساز که وقتی افراد به آن وارد می‌شوند، بتدریج تجربه‌های جدید را فرا می‌گیرند، دانش سنتی و بومی از دست رفته خود را بازمی‌یابند، با فنون و تکنیک‌های جدید آشنا می‌شوند، سطح دسترسی آنان به منابع بویژه به اطلاعات تغییر می‌یابد و به گونه‌ای از خودآگاهی دست می‌یابند که می‌دانند کجا هستند و چه باید بکنند. توانمندسازی به معنای کسب مهارت‌های لازم برای ورود به فرآیند تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری مشارکتی است که مبتنی بر اعتماد اجتماعی و همکاری اعضای اجتماع با یکدیگر به شکلی افقی (غیر سلسله مراتبی) شکل می‌گیرد.

– **ظرفیت‌سازی:** به معنای ایجاد توانایی پرسنلی، سازمانی، مالی، تجهیزاتی و اجتماعی به جهت اجرای فعالیت‌ها، حل مسائل، هدف‌گذاری و دستیابی به آن در یک حالت پایدار در مدیریت اجرای برنامه‌های توسعه شهری است.

– **بازآفرینی:** نگرش و شبکه اقدامات جامع و یکپارچه برای حل مشکلات شهری در منطقه هدف است که در نهایت به یک پیشرفت و بهبود پایدار اقتصادی، کالبدی، اجتماعی و محیطی منجر می‌گردد. این رویکرد در برابر ضعف اساسی گرایش‌های گذشته، که به برنامه‌های کوتاه‌مدت، جدا از هم و فاقد عمومیت و پروژه محور، سعی در حل مسائل شهری داشت، مطرح شده و به اندیشیدن در خصوص رفع مشکلات از طریق راه‌های هماهنگ و یکپارچه و تمرکز بر مناطق کانونی اصلی مشکلات تأکید می‌کند. بازآفرینی شهری گامی فراتر از مقاصد و دستاوردهای نوسازی شهری، توسعه شهری، و باززنده سازی شهری است. بازآفرینی شهری واجد اهداف بلند مدت و راهبردی است که ساختاردهی مجدد اقتصادی، اجتماعی، محیطی، مهندسی مجدد شهر – منطقه را در چارچوب اهداف توسعه پایدار ترکیب می‌کند.

– **سند مشارکتی بازآفرینی محله:** این سند طی فرآیندهای تسهیلگری بازآفرینی توسط مرکز توسعه محله تدوین می‌شود و مرکز توسعه محله موظف است با توسعه انواع روش‌های مشارکت، مشارکت حداکثری کنشگران و ذی‌مدخلان را در تدوین کلیه بخش‌های سند فراهم کند. محتوای این سند که در دو بخش راهبردی و عملیاتی، دستورکار بازآفرینی محدوده یا محله هدف را تعیین می‌کند، شامل چشم انداز بازآفرینی محدوده یا محله هدف، اهداف کلان و عملیاتی، اقدامات و برنامه‌های عملیاتی و خدمات مورد نیاز محله، اولویت برنامه‌ها و اقدامات، نقش هر یک از کنشگران و ذی‌مدخلان در برنامه‌ها و اقدامات، منابع مورد نیاز و در دسترس برای تحقق برنامه‌ها و اجرای اقدامات (به تفکیک منابع درونی و بیرونی) و فرض‌ها (نوع همکاری، حمایت سایر دستگاه‌ها و نهادها را نشان می‌دهد) است.

– **سرمایه اجتماعی:** انباشت منابع بالقوه‌ای است که مربوط به داشتن شبکه‌ای نسبتاً پایدار از روابط کم و بیش نهادی شده از آشنایی و شناخت متقابل است یا به عبارت دیگر عضویت در یک گروه برای هر یک از اعضایش که از طریق حمایت یک سرمایه جمعی، صلاحیتی فراهم می‌کند که آنان را مستحق «اعتبار» به معنای مختلف کلمه می‌کند. سرمایه اجتماعی نقش شتاب‌دهنده در بسیج منابع یعنی سرمایه ملی، سرمایه کالبدی و سرمایه انسانی در جهت رسیدن به اهداف بزرگتر اجتماعی دارد. سرمایه اجتماعی به عنوان منبعی سعی در توانمندسازی اجتماع محلی و ارتقاء سطح کیفیت سکونت در شهرها را دارد.

